

ALTENA

Beleidsvisie riolering en water

Gemeente Altena

Inhoudsopgave

Voorwoord

1. Inleiding	4
2. Gezonde leefomgeving	6
3. Klimaatbestendige leefomgeving	9
4. Participerende leefomgeving	13
5. Betaalbare leefomgeving	16
Actieplan	18

Voorwoord

Voor u ligt de beleidsvisie riolering en water voor de nieuwe gemeente Altena

Riolering en water zijn belangrijk voor een goede leefomgeving. We staan er niet dagelijks bij stil maar riolering heeft in anderhalve eeuw de kwaliteit van onze leefomgeving en van ons leven aanzienlijk verbeterd.

De gemeenten Aalburg, Werkendam en Woudrichem (per 1 januari 2019 de nieuwe gemeente Altena) hebben daarom gezamenlijk een visie riolering en water opgesteld. In deze visie geven wij aan hoe wij omgaan met afvalwater, grondwater en hemelwater en leggen daarbij de relatie met het oppervlaktewater. Daarin speelt de klimaatverandering en hoe wij daar mee omgaan een grote rol.

De afgelopen jaren is het gebied immers een aantal maal getroffen door zeer heftige buien. Helaas zal dit in de toekomst niet anders zijn. De weersomstandigheden worden extremer, waarbij de temperaturen hoger worden en de buien zwaarder. Wateroverlast kunnen we echter nooit helemaal voorkomen, maar we proberen het wel zo veel mogelijk te beperken. Daar hebben wij ook u bij nodig.

De verdere uitrol van de visie vindt de komende tijd plaats, waarbij ook een rol van de samenleving verwacht mag worden: met elkaar er voor zorgen dat we droge voeten houden, is daarbij het uitgangspunt. Desondanks moeten we het betaalbaar houden. De visie zal uitmonden in een uitvoeringprogramma.

Namens de stuurgroep beleidsvisie riolering en water gemeente Altena,
Pim Bouman, wethouder van Aalburg

Wij streven naar een gezonde, klimaatbestendige, participerende maar ook betaalbare leefomgeving

1. Inleiding

Vooruitlopend op de fusie van de gemeenten Aalburg, Werkendam en Woudrichem per 1 januari 2019 tot gemeente Altena is besloten een gezamenlijke beleidsvisie riolering en water op te stellen.

Beleidsvisie

Deze visie anticipeert op de nieuwe (nog vast te stellen) omgevingswet en vormt de basis voor het nog op te stellen rioleringsprogramma. Tezamen vervangen zij het traditionele en wettelijke planinstrument Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP), zoals nu nog voortkomt uit de Wet Milieubeheer. Hiermee behouden we een goede onderbouwing van de rioolheffing en de rioleringszorg, ondanks het vervallen van de wettelijke grondslag van het GRP door de nieuwe omgevingswet. Deze visie is tevens input voor de nieuwe omgevingsvisie en het daaruit voortvloeiende omgevingsplan.

Voorliggend beleid laten we ingaan per 2018.

Wij streven naar een gezonde, klimaatbestendige, participerende maar ook betaalbare leefomgeving. De zorg voor stedelijk (afval)water is een belangrijke schakel in. Het creëren van deze leefomgeving gaat echter verder dan de wettelijke gemeentelijke zorgplichten. Voorliggende visie beschrijft hoe wij tot deze leefomgeving willen komen, voor nu en in de toekomst.

Dit wijkt af van de traditionele indeling van het GRP uit de Leidraad Riolering, maar sluit beter aan op de nieuwe omgevingswet. Wij doen dit door invulling te geven aan de volgende thema's:

1. Een gezonde leefomgeving;
2. Een klimaatbestendige leefomgeving;
3. Een participerende leefomgeving;
4. Een betaalbare leefomgeving.

Vigerende wet- en regelgeving en beleid van de waterbeheerders zijn in deze visie meegenomen.

De hoofdstukken 2 tot en met 5 behandelen deze thema's. Hoofdstuk 4 gaat in op wat wij van onze burgers en bedrijven verwachten, de overige hoofdstukken gaan in op wat men van ons als gemeente kan verwachten.

Oppervlaktewater

De zorg voor oppervlaktewater in relatie tot deze beleidsvisie heeft alleen betrekking op de onderdelen die een directe of indirecte relatie hebben met lozingen uit het rioolstelsel. Voor beheer en onderhoud van het oppervlaktewater wordt een separaat plan gemaakt.

Proces en aanpak

De visie is opgesteld door de projectgroep en getoetst in de stuurgroep. Voorafgaand aan het opstellen van de visie zijn vijf themasessies georganiseerd met interne medewerkers en medewerkers vanuit de samenwerking met omliggende gemeenten. Hierbij zijn de volgende thema's aan bod gekomen:

- Verplichtingen en verantwoordelijkheden van gemeente en particulier;
- Afvalwater en grondwater;
- Beheer en onderhoud (assetmanagement);
- Klimaat;
- Financiën.

Op basis van deze themasessies en de nul-situaties van het huidige rioeringsbeleid uit de GRP-en van de drie gemeenten heeft de projectgroep bouwstenen geformuleerd. Deze bouwstenen zijn afgestemd met de stuurgroep en vertaald naar de voorliggende visie.

Besluitvorming

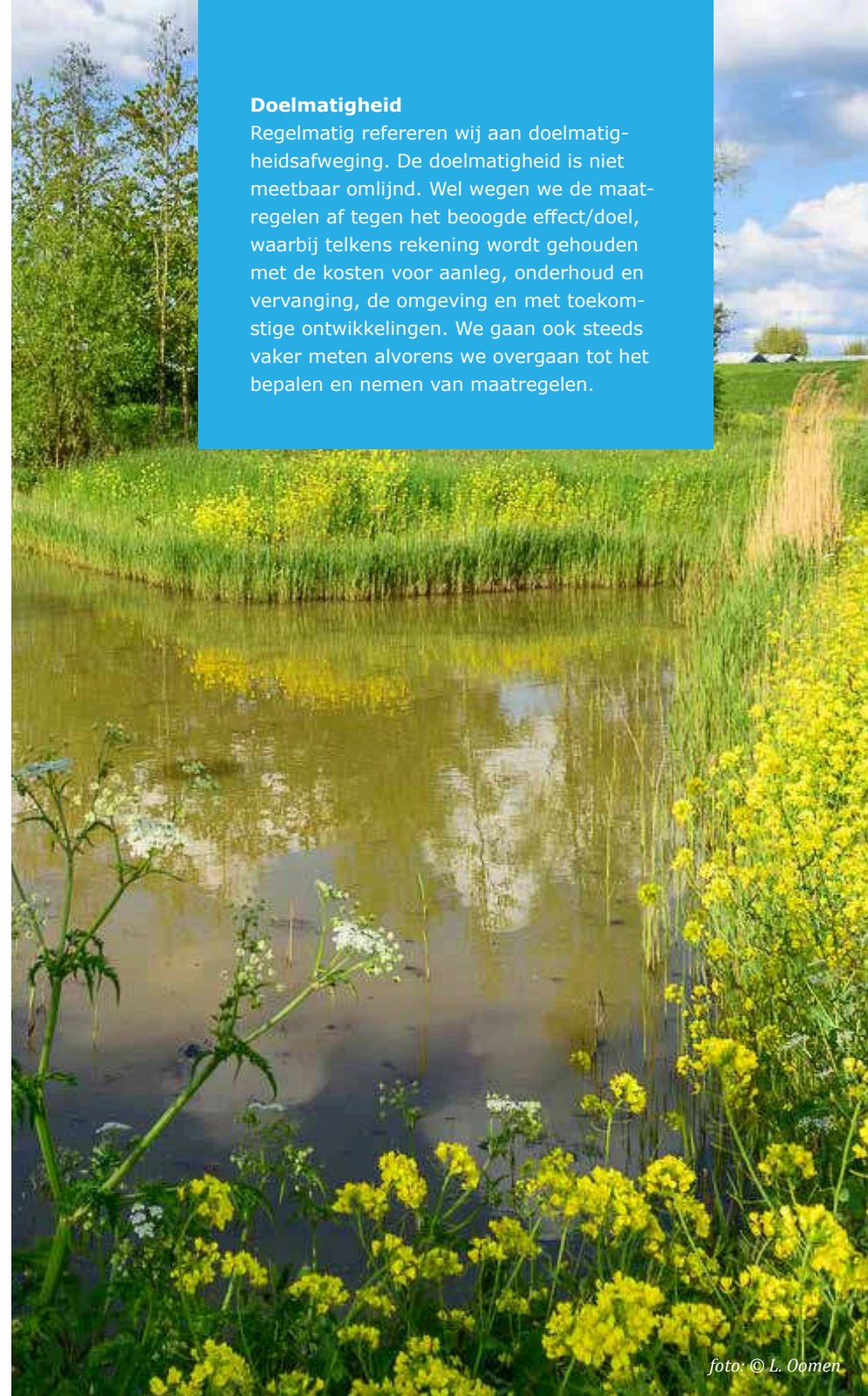
Waterschap Rivierenland, Rijkswaterstaat en de provincie Noord-Brabant, Werkeenheid 4 en onze medewerkers zijn uitgenodigd voor de verschillende themasessies. De ontwerp-visie heeft ter inzage gelegen. Daarnaast hebben we een bijeenkomst georganiseerd met onder andere het maatschappelijk middenveld en hebben we onze overige bedrijven en bewoners de ruimte gegeven hun zienswijze in te dienen. Waterschap Rivierenland en Rijkswaterstaat als waterbeheerders en de provincie Noord-Brabant zijn om een schriftelijke reactie gevraagd. Ontvangen reacties zijn, indien relevant, meegenomen in de definitieve versie. De beleidsversie is gepresenteerd in de fusieraad en vervolgens ter besluitvorming aangeboden in de 3 separate gemeenteraden.

Vervolg

Ter implementatie van de visie is in op blz. 18 een actieplan opgenomen. Een belangrijke uitwerking betreft het uitvoeringsprogramma. Het uitvoeringsprogramma is namelijk de operationele vertaling van deze visie en geeft inzicht in de bestaande kwaliteit, de vertaling van het beleid, de planning van de werkzaamheden en de daaraan gekoppelde financiële middelen. Zodat we het beheer en onderhoud zo efficiënt mogelijk uit kunnen voeren.

Doelmatigheid

Regelmatig refereren wij aan doelmatigheidsafweging. De doelmatigheid is niet meetbaar omlijd. Wel wegen we de maatregelen af tegen het beoogde effect/doel, waarbij telkens rekening wordt gehouden met de kosten voor aanleg, onderhoud en vervanging, de omgeving en met toekomstige ontwikkelingen. We gaan ook steeds vaker meten alvorens we overgaan tot het bepalen en nemen van maatregelen.

Wij streven naar een gezonde leefomgeving door de volksgezondheid, natuur en milieu tegen schadelijke gevolgen van met name afvalwater te beschermen

Afvalwaterzorgplicht (artikel 10.33 Wet milieubeheer)

De gemeente draagt de zorg voor inzameling en transport van stedelijk afvalwater voor zover doelmatig.

Sinds de inwerkingtreding van de Wet op de gemeentelijke Watertaken per 1 januari 2008 hebben gemeenten meer flexibiliteit in de inzameling van stedelijk afvalwater. In plaats van een openbaar vuilwaterriool kan ook gebruik worden gemaakt van een alternatieve voorziening.

Onder stedelijk afvalwater wordt afvalwater verstaan dat bestaat uit huishoudelijk afvalwater of een mengsel daarvan met bedrijfsafvalwater, afvloeiend hemelwater, grondwater of ander afvalwater.

foto: © M. Pruijssen

2. Gezonde leefomgeving

Inzameling van afvalwater

Riolering is bedoeld om de volksgezondheid te beschermen en ter bescherming van natuur en milieu. Als gemeente hoeven we echter niet alle afvalwater in te zamelen en te transporteren. De Wet milieubeheer geeft de voorkeur aan om, daar waar het redelijkerwijs mogelijk is, afvalwater bij de bron te zuiveren en het gezuiverde water in het milieu terug te brengen. De wettelijke voorkeursvolgorde is voorkomen, zelf verwerken, afvoeren, lozen.

Voor afvalwater van bedrijfsmatige activiteiten, dat qua samenstelling niet overeenkomt met huishoudelijk afvalwater, en voor "schoon" afvalwater hebben we als gemeente geen zorgplicht. Voorbeelden hiervan zijn lozingen van grondwater, koelwater en afvalwater vanuit bodemsanereringen. Indien we dit water ontvangen op de gemeentelijke riolering, is dit onder voorwaarden en mits het ontvangend systeem het afvalwater kan verwerken. Indien we dit water niet kunnen/willen ontvangen, dient de lozer zelf een adequate voorziening aan te leggen.

Hemelwater is ook een vorm van afvalwater. Ook dit hoeven we niet te ontvangen op de riolering. Hierover meer in hoofdstuk 4. Afstromend hemelwater wordt direct of indirect afgevoerd naar open water zonder zuiverende voorziening, tenzij wij verwachten of dat uit de waterkwaliteit blijkt dat maatregelen noodzakelijk zijn. Dit stemmen we dan af met de waterkwaliteitsbeheerders.

Voor huishoudelijk afvalwater en daarmee vergelijkbaar afvalwater hebben we als gemeente wel een zorgplicht. Deze zorgplicht vullen we als volgt in:

- **Bedrijfslozingen:** Deze lozingen ontvangen we op de gemeentelijke riolering onder voorwaarden en mits het ontvangend systeem het afvalwater kan verwerken. Buiten de afstandscriteria uit het Activiteitenbesluit en het Besluit lozingen buiten inrichtingen maakt de gemeente de afweging voor wel of geen aansluiting op riolering. Indien de gemeente hier niet voor kiest, dient de lozer zelf een adequate voorziening aan te leggen.
- **Lozingen van huishoudens:** wij kiezen voor de verbrede zorgplicht (ontzorging) en vullen deze als volgt in: afhankelijk van de afstand van de

perceelgrens tot de gemeentelijke riolering is aansluiting op de riolering (mits redelijk) wettelijk verplicht. Deze grens ligt op 40 meter ten opzichte van de perceelgrens bij nieuwbouw. Bij bestaande bouw (van voor 1 maart 1997) geldt bij uitbreidende riolering de afstand vanaf het lozingstoestel (zoals bijvoorbeeld een toilet, douche of wasbak). Buiten de 40 meter kiest de lozer voor ontzorging door de gemeente of niet. Bij ontzorging maken wij de afweging voor aansluiting op de riolering of een alternatieve voorziening. Deze afweging vindt plaats op basis van doelmatigheid (Life Cycle Costing (LCC) ramingen, kwetsbaarheid gebied, toekomstige ontwikkelingen en lozingssituatie / gebruik). Indien de lozer niet kiest voor ontzorging moet door hem/haar worden voldaan aan het Besluit lozen afvalwater huishoudens.

Aansluiting op gemeentelijke riolering of alternatieve gemeentelijke voorziening geschiedt altijd door of in opdracht van de gemeente en is bij nieuwe aansluiting/aanleg volledig voor rekening van de lozer.

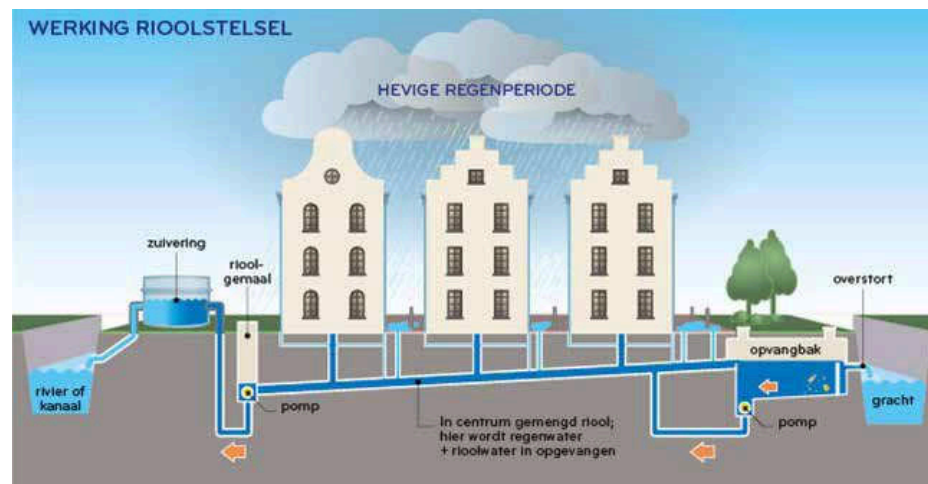
Bestaande gemeentelijke aansluitingen/voorzieningen worden in principe gehandhaafd. Indien deze aan vervanging toe zijn, worden dezelfde afwegingen gemaakt als hierboven genoemd. Het enige verschil daarbij is dat de kosten voor vervanging van een gemeentelijk systeem dan betaald worden door de gemeente, aangezien voor de bestaande situatie rioolheffing betaald is. Indien vervanging/aanpassing benodigd is ten gevolge van een wijziging in de lozing (bijvoorbeeld toename van de lozing), zijn de kosten voor vervanging wel volledig voor rekening van de lozer.

Emissies uit en ongewenste lozingen op het gemeentelijk rioleringsstelsel

Emissies uit het gemeentelijk rioleringsstelsel

Veelal is de riolering in de huidige situatie als een gemengd rioolstelsel aangelegd, waarbij wij afvalwater en hemelwater door één rioolbuis afvoeren. Om te voorkomen dat verdund afvalwater op straat komt, is het rioolstelsel zo ontworpen dat bij hevige neerslag een 'escape' naar het oppervlaktewater is, dit noemen we een overstort. Hierbij komt verdund afvalwater in het oppervlaktewater terecht. Emissies zijn hiermee soms onvermijdelijk, ook al is dit niet altijd goed voor de natuur en het milieu.

De emissies uit het gemengde rioolstelsel zijn beperkt door het afkoppelen van verhard oppervlak en de aanleg van randvoorzieningen. Indien uit

herberekening blijkt dat de vuilemissie 20% of meer is toegenomen ten opzichte van de eerdere plannen volgen wij gezamenlijk met het waterschap het Denkstappenmodel van Stowa/Rioned. Hieruit, maar ook uit de praktijk kan blijken dat een lozing uit het rioolstelsel een knelpunt vormt voor volksgezondheid en/of waterkwaliteit. Maatregelen om knelpunten op te lossen, worden bepaald op basis van doelmatigheidsafwegingen.

Hierbij wordt gezocht naar oplossingen in:

- Het verminderen van emissies;
- Verbetering van het watersysteem;
- Ingrepen in de openbare ruimte.

Maatregelen aan het rioolsysteem, zoals het afkoppelen van verhard oppervlak en het vergroten van berging in het stelsel, hebben een positieve bijdrage aan het terugdringen van emissies uit het gemengde rioolstelsel en water-op-straat ten gevolge van hevige buien. Zie verder ook bij klimaatbestendige leefomgeving.

Foutieve aansluitingen¹ zijn ook ongewenste lozingen, zij kunnen een negatief effect hebben op de werking van het rioolsysteem of de rioolwaterzuiveringsinstallatie. Ze kunnen ook een negatief effect op de kwaliteit van het oppervlaktewater hebben. Wij gaan dit echter niet preventief onderzoeken, onderzoek vindt alleen plaats naar aanleiding van klachten of waarnemingen.

¹ Foutieve aansluitingen zijn aansluitingen waarbij afvalwater op een hemelwaterleiding of hemelwater op een afvalwaterleiding is aangesloten.

Grondwater

Hoge grondwaterstanden kunnen leiden tot natte kruipruimten en optrekend vocht in de woning. Dit kan gezondheidsschade tot gevolg hebben. De verantwoordelijkheid voor het vochtvrij houden van de woning ligt echter primair bij de eigenaar, hierover meer bij de paragraaf Participerende leefomgeving.

De gemeente treedt op als eerste aanspreekpunt bij klachten/meldingen van grondwaterover- en -onderlast. Naar aanleiding van klachten/meldingen vindt altijd onderzoek plaats. De volgende aspecten kunnen onderdeel zijn van dit onderzoek: oorzaak, herhalingsfrequentie, (potentieel) structureel nadelige gevolgen, relatie tot omgeving, mogelijke maatregelen en of deze doelmatig zijn.

Grondwaterzorgplicht

Treffen van maatregelen in openbaar gebied om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zo veel mogelijk te voorkomen of beperken voor zover doelmatig en geen taak van het waterschap of de provincie is.

De gemeente hanteert hierbij de volgende definities:

- Structureel: (potentiële) terugkerende overlast die gebruiksfuncties op langere termijn aantast of wel als nadelig gevolg regelmatig voorkomt;
- Nadelige gevolgen: gevaar voor gezondheid, economische schade of aantasting van normaal gebruik van de bovengrondse gebruiksfunctie van betreffende ruimte/terrein;
- Doelmatig: maatregelen moeten doelmatig zijn op basis van financiële consequenties, omvang en duur van de problemen. Maatregelen pakken wij zoveel mogelijk in samenspraak met alle betrokken partijen op en proberen wij zoveel mogelijk gelijktijdig met andere werkzaamheden te plannen (werk met werk maken).

Maatregelen op particulier terrein zijn altijd voor rekening van de particulier zelf. Maatregelen in openbaar gebied voert de gemeente alleen uit als er sprake is van structureel nadelige gevolgen (en geen taak is van provincie of waterschap).

In het verleden zijn door de gemeente hoofddrainagesystemen op particulier terrein aangelegd. Door (bouw)werkzaamheden op particulier terrein werken deze drainages niet (goed) meer en/of zijn ze niet te onderhouden. We streven er naar deze drainages op termijn te vervangen door drainages

in openbaar gebied. Bij klachten/meldingen trachten we het bestaande systeem te reinigen, dit is echter niet altijd realiseerbaar.

Drainage

De aanleg van drainage in openbaar gebied vindt alleen plaats wanneer onderzoek heeft aangetoond dat dit een doelmatige maatregel is om grondwateroverlast te beperken. Het risico op grondwateronderlast vormt een criterium in de afweging voor aanleg van drainage. Bij herontwikkeling, herinrichting en renovatieprojecten vindt eenzelfde afweging plaats.

Innovaties en nieuwe sanitatie

Ook in de rioleringswereld staan de ontwikkelingen rondom duurzaamheid niet stil. Naast innovaties als riothermie² zijn er ontwikkelingen in het scheiden van afvalwaterstromen met een decentrale (alternatieve) manier van verwerking/zuivering, dit wordt nieuwe sanitatie genoemd. Wij staan hier welwillend (niet proactief, maar wel reactief) tegenover.

² Riothermie is een techniek die energie uit afvalwater terugwint via een warmtewisselaar

Wij streven naar een klimaatbestendige leefomgeving. Hiervoor spelen wij in op klimaatontwikkelingen door het treffen van maatregelen, zodat de gevolgen van klimaatverandering beperkt blijven

3. Klimaatbestendige leefomgeving

Het klimaat verandert! Het weer wordt extremer. Op basis van inschattingen door het KNMI zijn de gevolgen hiervan voor Nederland: een stijgende zeespiegel, nattere winters, 's zomers vaker hevige regenbuien, meer hitte en langere droogteperiodes. Dit kan verstrekkende gevolgen hebben voor de leefomgeving en de economie. In deze visie richten wij ons met name op de gevolgen van hevigere regenbuien. Desalniettemin kunnen maatregelen hiervoor ook een positieve invloed hebben op droogte- en hittebestrijding. Wij kunnen ons echter niet wapenen tegen alle buien die vallen. Dit is een onmogelijke en onbetaalbare opgave!

Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie

In de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie is afgesproken dat gemeenten in 2020 klimaatbestendig moeten handelen en in 2050 (zo goed mogelijk) klimaatbestendig moeten zijn. Hierbij wordt de trits: weten, willen, werken gehanteerd.

Deze visie richt zich met name op het willen. Na het optreden van de wateroverlast hebben wij ons reeds gericht op het verkrijgen van inzicht en het treffen van maatregelen. De komende jaren blijven we onderzoek doen voor het vergroten van inzicht (weten), mede gericht op droogte en hitte. Maatregelen nemen wij op in ons uitvoeringsprogramma (werken).

Hiermee bereiken we samen op termijn een klimaatbestendige en –robuuste leefomgeving.

Vertaling klimaatbestendig naar acceptatie in termen hinder-overlast-schade

Als gevolg van klimaatverandering dienen wij samen met onze burgers, bedrijven en andere overheden ook onze kijk op de leefomgeving te herdefiniëren. Water op straat komt vaker voor. Ten aanzien van de klimaatverandering accepteren wij hinder, beperken overlast en proberen schade te voorkomen. Dit verwachten wij ook van burgers en bedrijven. Klimaatbestendig zijn, wil dus niet zeggen dat er nooit overlast of schade op kan treden.

Acceptatieniveau	Omschrijving	Voorbeeld
Hinder	Kortdurend waterop straat van geringe omvang.	<i>foto: © A. Swijnenburg</i>
Overlast	Forse hoeveelheden (afval)water op straat en stemming van verkeer.	
Schade	Waterop straat van een dusdanige omvang dat er schade aan eigendommen optreedt en/of essentiële (gebruiks) functies uitvallen.	

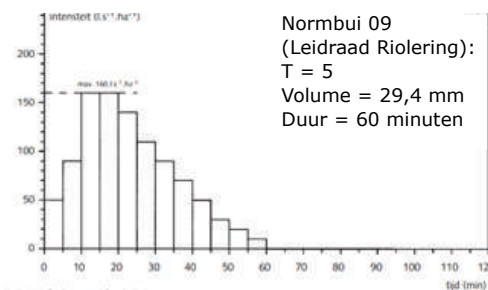

We monitoren de frequentie van hinder, overlast en schade in relatie tot neerslag en ondernemen de volgende acties:

- Hinder: geen acties;
- Overlast: indien de overlast ernstiger is dan we verwachten op basis van de gevallen neerslag, onderzoeken wij welke maatregelen de overlast kunnen beperken. Maatregelen voeren wij uit indien de investeringen in verhouding staan tot de geconstateerde overlast;
- Schade: we onderzoeken oorzaak en omvang en bepalen of en welke maatregelen de (kans op) schade in de toekomst kunnen voorkomen. Hierbij zoeken wij zowel naar oplossingen in openbaar gebied als op particuliere terreinen. Maatregelen voeren wij uit indien de investeringen in verhouding staan tot de schade. Eventuele maatregelen krijgen een hoge prioriteit. Maatregelen op particulier terrein zijn in principe voor rekening van de eigenaar.

Vertaling klimaatbestendig naar dimensioneringsbui

Om te anticiperen op de klimaatverandering wordt voortaan bij zowel nieuwbouw als vervanging/verbetering, het rioelstelsel zodanig gediimensioneerd dat bij de normbui 09 (op de langere termijn) geen 'hinder' optreedt.

Voor verdere beheersing op maai-veldniveau is een doorkijk naar extreme buien noodzakelijk, waardoor onze leefomgeving op termijn klimaatbestendig en -robuust wordt. Met deze doorkijk streven we naar het voorkomen van schade en beperken van overlast door het op termijn nemen van passende maatregelen. Hinder accepteren we in extreme situaties.

Extreme buien

Ten aanzien van extreme buien gaan wij uit van $T=100 + 25\%$. Bui $T=100$ is een bui die statistisch 1 keer in de 100 jaar optreedt. Het is een bui met een grootte van 43,5 mm die in 60 minuten valt. Landelijk wordt echter steeds vaker uitgegaan van 60 mm in 60 minuten als de huidige bui $T=100$. Rekening houdend met toekomstige klimaatverandering gaan wij uit van 25% extra, ofwel 75 mm in 60 minuten.

Voor de beeldvorming: de recente buien in Altena in juli 2014 en augustus 2015 waren beide buien $T=1000$ en hiermee dus heviger dan de buien waarmee we nu rekening gaan houden. Daarom moeten we accepteren dat overlast en schade op kunnen treden, ook al proberen we dit te voorkomen.

Herberekeningen

Voeren we alleen uit op basis van gewijzigde uitgangspunten zoals:

- Andere normbui(en)
- Veranderde basisgegevens
- Nieuwe inzichten

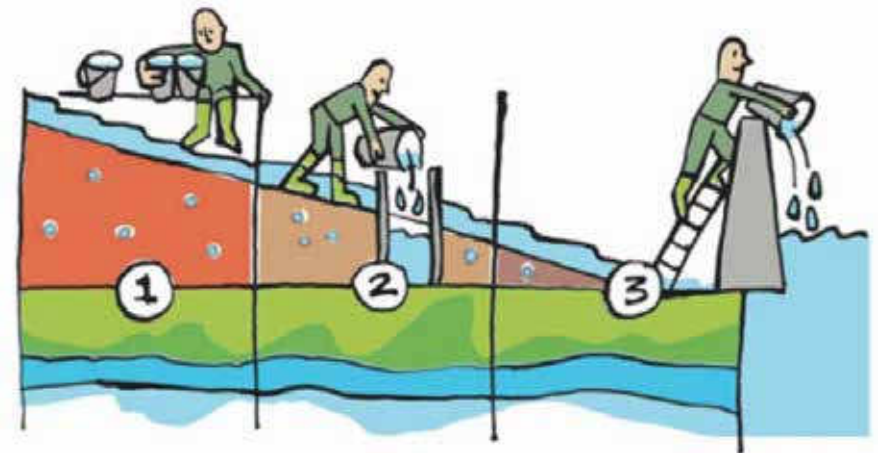
Voorafgaand aan deze berekening inventariseren en/of meten we relevante inputgegevens opnieuw in.

Door op deze manier te handelen geven wij onze invulling aan de ambitie om in 2050 klimaatbestendig te zijn.

Vertaling klimaatbestendig in openbaar gebied

Voor het klimaatbestendig maken richten wij ons met name op de inrichting van het openbaar gebied. Bij nieuwbouw, vervanging, herinrichting of andere werkzaamheden, benutten wij de mogelijkheden om de openbare ruimte klimaatbestendig te maken. Mogelijke maatregelen zijn het realiseren van oppervlakkige afvoer, waterberging in groen of onder wegen.

Wij hanteren de trits 'vasthouden (1) – bergen (2) – vertraagd afvoeren (3)' uit het Nationaal Bestuursakkoord Water.

Voorbeeldfunctie gemeente

Voor de openbare/publieke gebouwen wil de gemeente een voorbeeldfunctie zijn en meer doen dan alleen 'de norm'. Echter niet tegen iedere prijs. De afweging hiervoor vindt plaats op basis van een kosten-baten analyse. Hierbij wordt niet alleen vanuit problemen gekeken, maar ook vanuit kansen. Om dit inzichtelijk te maken wordt een afwegingsboom opgesteld met kansen en kosten.

Voor de berging van het hemelwater hanteren wij de voorkeursvolgorde open water of waterberging in het groen, pas wanneer dit niet mogelijk is kiezen wij voor ondergrondse voorzieningen zoals waterberging onder wegen.

Daarnaast kan om wateroverlast te beperken verhard oppervlak (hemelwater) worden afgekoppeld van de gemengde riolering, tenzij dit niet doelmatig is op basis van de rapportage 'Doelmatig afkoppelen' van Werkeenheid 4. In nieuw openbaar gebied wordt het hemelwater geloosd op oppervlaktewater.

Stimulering afkoppelen particulier terrein

Aangezien afkoppelen bijdraagt aan het klimaatbestendig maken van de leefomgeving, wordt afkoppelen en/of minder verhard gestimuleerd door middel van communicatie, voorlichting en acties (bv. regentonactie). Deze onderwerpen worden meegenomen bij het opstellen van het communicatieplan.

Waterschap en provincie

Het klimaatbestendig maken van de leefomgeving is een gezamenlijke opgave. Wij willen hierin dan ook samen optrekken waarbij wij ook gezamenlijk aan de lat staat voor het realiseren van de oplossingen. Hierbij denken wij aan het volgende:

- Bijdragen bij het realiseren van waterberging in het kader van verhoogd afvoeren;
- Beheer en onderhoud van sloten en duikers om de afvoercapaciteit te waarborgen;
- Gezamenlijk verkrijgen van inzicht in klimaateffecten;
- Onderlinge afstemming in klimaatmaatregelen;
- Streven naar een keten die wordt beheerd als ware er sprake van één beheerder.

Vertaling klimaatbestendig in hydrologisch neutraal bouwen

We sluiten aan bij het beleid van het waterschap om bij ruimtelijke ingrepen hydrologisch neutraal te bouwen. Dit betekent dat zodanig wordt gebouwd dat geen (grond)wateroverlast optreedt en kwel niet toeneemt in het plangebied of omliggend gebied.

Bij uitbreidingen van verhard oppervlak hoeft van het waterschap de eerste 500 m² binnen de bebouwde kom en de eerste 1.500 m² buiten de bebouwde kom niet te worden gecompenseerd. Wij willen dat het waterschap de initiatiefnemer in alle gevallen verplicht om toename van verharding te compenseren. Hierover gaan wij in overleg met het waterschap.

A photograph of children playing in a water fountain. A young girl in a yellow dress is in the foreground, laughing and reaching out towards the water. Another child is behind her, also laughing. Water is spraying upwards from the fountain. The background is slightly blurred, showing other people and a brick-paved area.

Wij streven naar samenwerking tussen overheden, bedrijven en burgers, zodat we de kracht van de samenleving inzetten om bij te dragen aan onze leefomgeving

Verstoppingen

Bij een eventuele verstopping ligt de eerste verantwoordelijkheid bij de eigenaar. Deze dient eerst zelf (evt met hulp van een ontstoppingsbedrijf) te bepalen waar de verstopping zit door het opgraven van de erfscheidingsput. Deze bevindt zich nabij de perceelsgrens. Betreft het een pompput dan dient dit wel eerst bij ons gemeld te worden. Zit de verstopping in de gemeentelijke riolering, dan dient de gemeente te worden ingelicht en betaalt de gemeente de ontstoppingskosten. Bevindt de verstopping zich op eigen grond, dan dient de perceelseigenaar de verstopping zelf op te lossen en te betalen.

4. Participerende leefomgeving

De leefomgeving verbindt mensen in de behoeften om te werken, wonen en recreëren en zou al deze elementen moeten faciliteren. De gemeente is steeds minder alleen aan zet voor het realiseren en onderhouden van de leefomgeving. We verwachten dat burgers en bedrijven vaker participeren in hun omgeving. Hierdoor verandert de onderlinge verhouding. We investeren in communicatie om de participerende leefomgeving te versterken. Hiervoor stellen wij een communicatieplan op.

Deze paragraaf gaat in op wat wij van onze burgers en bedrijven verwachten.

Wat verwachten wij van onze burgers en bedrijven:

- Begrip en vertrouwen in ons;
- Eigen verantwoordelijkheden nakomen;
- Melden van overlast;
- Meedenken en –doen in het oplossen van problemen;
- Nieuwe of veranderende aansluitingen aanvragen bij de gemeente.

De gezonde leefomgeving behouden we samen

Voor lozingen van burgers en bedrijven zijn regels opgenomen in drie landelijke besluiten:

- Besluit lozingen afvalwater huishoudens;
- Besluit lozingen buiten inrichtingen (bijvoorbeeld lozingen van grondwater, zwembadwater en gevelreiniging);
- Activiteitenbesluit (afvalwaterlozingen van bedrijven).

Voor nieuwe lozingen is soms een maatwerkvoorschrift noodzakelijk.

Goed rioolgebruik door burgers en bedrijven

Perceelsriolering moet voldoen aan het Bouwbesluit en aansluiting vindt plaats conform Verordening riolering. De eigenaar is zelf verantwoordelijk tot het aansluitpunt, dit is over het algemeen de erfscheidingsput nabij de perceelsgrens. Wij verwachten dat burgers en bedrijven het riool alleen ge-

bruiken waarvoor het bedoeld is om zo bij te dragen aan een goed werkend riool of alternatieve voorziening.

Onze zorgplicht begint bij het aansluitpunt op de gemeentelijke riolering zoals aangegeven in de Verordening riolering.

Grondwater

De grondeigenaar is primair zelf verantwoordelijk voor de staat van zijn gebouw(en) en terrein. Op basis van de zorgplicht van artikel 1a van de Woningwet is de eigenaar van een bouwwerk verantwoordelijk om voorzieningen te treffen die nodig zijn om te zorgen dat er geen gevaar voor de gezondheid ontstaat. Conform de Waterwet is de waterbeheerder de grondwaterbeheerder, dit is waterschap Rivierenland. Hoe wij invulling geven aan onze grondwaterzorgplicht, staat in hoofdstuk 2.

Indien blijkt dat wij op basis van onze grondwaterzorgplicht maatregelen moeten treffen, betreft dit alleen maatregelen in openbaar gebied. Maatregelen op particulier terrein en aansluiting op de hoofddrainage zijn altijd voor rekening van de perceelegeenaar. De gemeente realiseert een aansluitpunt op de erfgrans.

Indien geen andere voorzieningen (hoofddrainage, hemelwaterriool of watergang) aanwezig zijn om terreindrainage op aan te sluiten, mag deze onder voorwaarden aangesloten worden op de riolering. Hiervoor is toestemming van de gemeente vereist. Indien later een andere voorziening wordt aangelegd om de drainage op aan te sluiten, dwingen wij via verordening af dat de lozing van de drainage op het riool wordt beëindigd.

Klimaatbestendig maken doen we samen

Hemelwaterzorgplicht

Doelmatig inzamelen en verwerken afstromend hemelwater voor zover de perceelegeenaar dit redelijkerwijs niet in de bodem of het oppervlaktewater kan brengen.

De verantwoordelijkheid voor de verwerking van het hemelwater ligt primair bij de eigenaar van het terrein waarop het hemelwater valt, alsmede het voorkomen van overlast en schade. Alleen wanneer zij kunnen aantonen dat zij het hemelwater niet kunnen inzamelen en/of verwerken nemen wij deze hemelwaterzorgplicht over op kosten van de eigenaar. Dit betekent

dat eigenaren eerst zelf maatregelen moeten treffen. In bestaande situaties staan we de afvoer van hemelwater naar de gemeentelijke riolering toe. In gebieden waar aantoonbaar overlast en/of schade is opgetreden, of waar de bestaande riolering overbelast is, hebben wij de mogelijkheid om particulieren en bedrijven tot afkoppelen te verplichten middels de Verordening riolering. Kosten voor afkoppelen zijn voor rekening van de eigenaar.

Ten aanzien van de klimaatverandering verwachten wij ook van perceelegeenaren dat zij hinder accepteren, overlast beperken en proberen schade te voorkomen.

Eigenaren hebben tevens de verplichting om het hemelwater van 'van nature' hoger gelegen percelen te ontvangen.

Hemelwater afkoppelen

Bij de aanleg van hemelwaterriolering in openbaar gebied bepalen wij of het doelmatig is verharding van particulieren en bedrijven hier eveneens op af te koppelen. Indien doelmatig, kunnen zij vrijwillig de voorzijde van het pand van het gemengde riool afkoppelen en op het hemelwaterriool laten aansluiten, op kosten van de gemeente. In principe leggen wij voor ieder pand uitleggers aan, zodat de particulier op een later tijdstip zijn verharding alsnog op eigen kosten kan afkoppelen.

Hemelwater bij nieuwbouw

De perceelegeenaar is primair zelf verantwoordelijk voor de verwerking van het hemelwater en dient dan ook zelf, voor zover dat redelijk mogelijk is, het afstromend hemelwater in de bodem of oppervlaktewater te brengen. Alleen wanneer verwerking op eigen terrein niet mogelijk is (aan te tonen door de perceelegeenaar of projectontwikkelaar), is afvoer via een gemeentelijke voorziening toegestaan. Hiervoor eisen wij wel een (financiële) compensatie van de perceelegeenaar of projectontwikkelaar.

Voor vervangende nieuwbouw vindt deze afweging per situatie plaats en eisen wij onder voorwaarden (financiële) compensatie van de perceelegeenaar.

Onze eisen met betrekking tot berging, kosten, technieken en dergelijke voor de verwerking van hemelwater door de perceelegeenaren, leggen wij vast in de nieuwe (hemel)waterverordening. Daarnaast overwegen wij het oplossen van wateroverlast van andere locaties wanneer hier mogelijkheden voor zijn bij nieuwbouwprojecten. De gemeente bekostigt dan de extra maatregelen.

Daarnaast willen wij gebruik maken van een 'waterbergingsbank'. Eigenaren die niet in staat zijn op eigen terrein te voldoen aan de waterbergingseisen, moeten een financiële bijdrage leveren. Dit geldt zetten wij in voor het treffen van extra bergingsmaatregelen.

Samenwerken in de regio

Het Bestuursakkoord Water (23 mei 2011) richt zich primair op het vergroten van de doelmatigheid van het beheer van het watersysteem en de waterketen. Om de doelen uit het Bestuursakkoord Water te realiseren is het van belang de samenwerking tussen de gemeenten onderling en het waterschap te intensiveren. Hierbij is het van belang dat deze samenwerking plaatsvindt op basis van gelijkwaardigheid en vanuit het beginsel kosteneffectief.

Samenwerking met waterschap Rivierenland

De Waterwet gaat uit van moderne overheden op het gebied van het water(keten)beheer die de samenwerking opzoeken, maar wel ieder met hun eigen verantwoordelijkheden. Wij blijven dan ook structureel in overleg met waterschap Rivierenland en stemmen de werkzaamheden af. Andersom verwachten wij dit ook van het waterschap.

Samenwerking met Werkeenheid 4

Onze prioriteit ligt bij het goed opstarten van de nieuwe organisatie van de gemeente Altena. Wij continueren de samenwerking binnen Werkeenheid 4. Deze samenwerking is vooral gericht op het van elkaar leren, samen ontwikkelen van beleid en het samen aanbesteden van onderhoudswerkzaamheden.

Dimensionering nieuwbouwlocaties

Voor het dimensioneren van het (hemel)watersysteem en bepalen compensatieplicht bij nieuwbouwlocaties hanteren wij een verhard oppervlak van 80% voor percelen tot 250 m² en 65% voor percelen tot 600 m². Zijn de percelen groter dan 600 m², dan hanteren we het werkelijke verhard oppervlak met een minimum van 400 m² verhard oppervlak. Voor bedrijventerreinen hanteren wij een verhard oppervlak van 100% van het perceeloppervlak.

Wij streven naar een solide beleid ten aanzien van de financiering van de rioleringstaken

5. Betaalbare leefomgeving

Het financieel beleid is gericht op een goede instandhouding van bestaande voorzieningen met als uitgangspunt dit tegen een kostendekkend tarief aan te bieden. Betaalbaar is hiermee niet gelijk aan een laag tarief of het zoveel mogelijk bezuinigen op de beheertaken.

Dit hoofdstuk geeft invulling aan wat wij verstaan onder doelmatig beheer en hoe wij de rioleringszorg willen gaan financieren.

Doelmatig beheer

Voor een goed functionerende riolering is doelmatig beheer essentieel. Ons beheer is dan ook gericht op een duurzame instandhouding van het totale systeem, tegen de laagst mogelijke totale kosten en zo min mogelijk overlast voor burgers en bedrijven. Kosten zijn niet alleen de kosten van het jaarlijkse onderhoud, maar ook kosten van vervanging bij calamiteiten. Te veel bezuinigen op onderhoud leidt op termijn tot hogere totale kosten, wateroverlast en schade.

Belangrijke pijlers in doelmatig beheer zijn:

- (goed) Gegevensbeheer;
- Preventief onderhoud;
- Meten en monitoren;
- Integrale afstemming met weg- en groenbeheer en ruimtelijke ordening.

Onderhoud is gericht op het zorgen voor een goed functionerend systeem en het verlengen van de levensduur en vindt in principe planmatig plaats. Alleen waar dit doelmatig is differentiëren wij onderhoud op basis van risico's, meldingen, waarnemingen, metingen en/of omgevingsfactoren.

Afweging voor repareren, renoveren en vervangen vrijvervalriolering vindt plaats op basis van het rapport 'doelmatig renoveren' van Werkeenheid 4. Projecten benaderen wij integraal. Op termijn willen wij over naar een risicogestuurde afweging voor het wel/niet treffen van maatregelen.

Rioolheffing

Voor de financiering van de gemeentelijke zorgplichten en de invulling van de klimaatopgave blijven wij gebruik maken van een rioolheffing. De rioolheffing van de drie gemeenten verschilt in hoogte en in grondslag. In 2018 harmoniseren we de Verordening rioolheffing (ingangsdatum 1 januari 2019).

Beheersysteem

Wij streven naar één gezamenlijk rioolbeheersysteem dat wij lokaal beheren. De beheerpakketten van de verschillende disciplines moeten goed toegankelijk en gebruiksvriendelijk zijn zodat dit bijdraagt aan onze integrale werkwijze.

Beheergegevens

Onze beheergegevens zijn actueel, betrouwbaar, compleet, nauwkeurig, consistent en toegankelijk. Wij sluiten hierbij aan bij de regels van WION.

Klachten- en meldingssysteem

Om onze plichten te kunnen monitoren hebben wij behoefte aan een goed klachten- en meldingssysteem.

Wij gaan uit van:

- Een rioolheffing opgebouwd uit zowel een eigenaren- als gebruikersdeel;
- Het gebruikersdeel gebaseerd op het drinkwaterverbruik (de vervuiler betaalt);
- Het eigenarendeel gebaseerd op een vast bedrag per aansluiting.

Bewust wordt een splitsing naar eigenaren- en gebruikersdeel voorgesteld, omdat beide het profijt hebben van een rioolaansluiting. Zo heeft de eigenaar profijt van een aansluiting doordat een object meer waard is als er een rioolaansluiting aanwezig is. De gebruiker heeft het comfort van een goed werkende rioolaansluiting.

In de toekomst willen we de rioolheffing kunnen koppelen aan de hoeveelheid verhard oppervlak. Op deze manier creëren we meer bewustwording bij de lozer/vervuiler, wat aansluit bij onze doelstellingen rondom klimaatbestendigheid. De eigenaar en/of gebruiker heeft hiermee zelf invloed op de hoogte van de heffing door zijn gedrag aan te passen. Op dit moment betekent dit nog een te grote administratieve belasting met naar verwachting zeer hoge uitvoeringskosten, maar in de toekomst komen hiervoor wellicht betere mogelijkheden. We volgen de ontwikkelingen op dit gebied.

Wij streven naar een kostendekkend tarief. Een stijging van de rioolheffing in de toekomst is niet te voorkomen, door de klimaatverandering en doordat steeds meer riolen aan vervanging toe zijn. Wij streven naar een maximale stijging tussen 2% en 5% per jaar (na harmonisatie).

Voor het bepalen van de hoogte van de rioolheffing nemen we alle kosten mee die betrekking hebben op de drie zorgplichten. Wij dragen ook (deels) bij aan herinrichtingskosten indien dit bijdraagt aan het klimaatbestendig maken van onze gemeente.

Wij stellen in 2018 een nieuw geharmoniseerd kostendekkingsplan op. Dit kostendekkingsplan moet tevens duidelijkheid geven over (spaar)voorzieningen, afschrijvingstermijnen, technische levensduur, rentepercentages, toerekeningspercentages, overige kosten etc.

Actieplan

Deze beleidsvisie riolering en water van de nieuwe gemeente Altena scheidt kaders waarbinnen de nieuwe gemeente op het gebied van riolering en water dient te werken en vormt de input voor de omgevingsvisie. Op basis van de visie werken we een aantal onderwerpen de komende jaren verder uit.

Opstellen uitvoeringsprogramma medio 2018

In het uitvoeringsprogramma geven we inzicht in de bestaande kwaliteit van het riool- en watersysteem, de benodigde onderhouds-, vervangings- en verbeteringswerkzaamheden alsmede de planning daarvan en de benodigde financiële en personele middelen.

Opstellen geharmoniseerd kostendekkingsplan eind 2018

De basis voor de hoogte van de rioolheffing bepalen wij middels een kostendekkingsplan. In deze visie zijn enkele handvatten hiervoor opgenomen. Tezamen met de afdelingen die over financiën gaan, stellen we een kostendekkingsplan op voor de nieuwe gemeente Altena, waarin we duidelijkheid geven over de hoogte van een gezamenlijke rioolheffing. Voorafgaand hieraan moeten de bouwstenen ten behoeve van de Nota Waardering en afschrijving zijn opgesteld.

Harmonisatie verordeningen gezamenlijk afstemmen op de beleidsvisie begin 2019

Behalve een nieuwe hemelwaterverordening dienen wij nog diverse verordeningen die een directe of indirecte relatie hebben met deze visie af te stemmen en te harmoniseren. De basis hiervoor ligt in deze visie. Dit betreft onder andere de verordening riolering en verordening rioolheffing.

Daarna willen we bouwstenen over (onder andere het gebruik van spaarvoorzieningen, afschrijvingstermijnen, technische levensduur, toerekeningspercentages overige kosten) aanleveren ten behoeve van de Nota Waardering en afschrijving.

Opstellen communicatieplan medio 2018

Onze communicatie met burgers en bedrijven richt zich met name op bewustwording. Bewustwording over kansen en bedreigingen rondom water in de eigen omgeving, maar ook met betrekking tot hun eigen verantwoordelijkheid ten aanzien van het klimaat. Waar nodig richten wij ons op educatie en sluiten hierbij aan op regionale en/of landelijke initiatieven zoals 'week van ons water' of campagnes van Rioned. Hiervoor gaan wij een meerjarig communicatieplan opstellen. Onderdeel van dit plan is ook communicatie over goed rioolgebruik, grondwaterloket, omgang met klachten en meldingen, rechten en plichten, informeren over beheer en projecten.

Opstellen hemelwaterverordening medio 2019

In het kader van de harmonisatie stellen we een nieuwe hemelwaterverordening op, waarin we onder andere aansluitingen op hemelwaterriolering publiekrechtelijk regelen. Deze verordening vormt de juridische uitwerking van de beleidsaspecten uit deze visie.

Uitwerking voor visie oppervlaktewater eind 2019

Deze beleidsvisie gaat hoofdzakelijk in op de directe en indirecte relatie tussen lozingen uit het rioolstelsel en het oppervlaktewater. Wij stellen een visie op voor het beheer en onderhoud en inrichting van oppervlaktewater in eigendom en/of beheer van de gemeente. Wij betrekken het waterschap hierbij.

Colofon

Namens de stuurgroep:

Pim Bouman	Gemeente Aalburg
Izak Koedoot	Gemeente Woudrichem
Matthijs van Oosten	Gemeente Werkendam
Ron Boterblom	Gemeente Woudrichem
Alwin Teeuwen	Tauw

Namens de projectgroep:

Jos Bleijlevens	Gemeente Werkendam
Ronnie van Boekel	Gemeente Aalburg
Matthijs de Rijk	Gemeente Aalburg
Harold Scheepers	Gemeente Werkendam
Mireille van Tilborg	Gemeente Woudrichem

Namens Tauw:

Alwin Teeuwen	Projectleider
Gwendolijn Vugs	Adviseur
Mirella Kalkman	Vormgeving

